

Aan de commissie
Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport

Beste commissieleden,

In 2021 is het Verandertraject huiselijk geweld gestart om de aanpak van huiselijk geweld in Rotterdam te verbeteren. De gewelddadige dood van drie jonge vrouwen in Rotterdam, eind 2018, was aanleiding voor de gemeenteraad om het Verwey-Jonker Instituut (VJI) onderzoek te laten doen naar knelpunten, en oplossingen daarvoor, in de keten voor de aanpak van huiselijk geweld (HG). In 2020 werden de resultaten van dat onderzoek gepubliceerd, met daarin een aantal richtinggevende aanbevelingen voor de verbetering van de aanpak.¹ De gemeente heeft die, samen met partners in de aanpak, opgepakt in het Verandertraject HG Rotterdam. Het Verandertraject huiselijk geweld is formeel gestopt op 1 april 2023. In deze brief wordt u geïnformeerd over de resultaten van het Verandertraject en hoe de ingezette veranderingen worden geborgd. Er is, conform toezegging aan uw gemeenteraad, een eindevaluatie uitgevoerd van het Verandertraject. In deze brief wordt u geïnformeerd over de conclusies en aanbevelingen van deze eindevaluatie en hoe deze aanbevelingen zullen worden geïmplementeerd. Dit jaar wordt een nieuw beleidsplan opgesteld waarin het vervolg op het Verandertraject wordt meegenomen. U wordt daarover in het derde kwartaal van 2023 nader geïnformeerd.

Opbrengsten Verandertraject huiselijk geweld

Het Verwey Jonker instituut heeft in 2020 een onderzoek gedaan naar de aanpak van huiselijk geweld in Rotterdam. In het rapport 'Complexe problemen vragen onorthodoxe oplossingen' zijn aanbevelingen gedaan om de aanpak te verbeteren.

Twaalf betrokken partners, de **Beschermpartners**², hebben de aanbevelingen uit het rapport van Verwey Jonker omarmd en uitgesproken te willen werken aan de verandering die er nodig is. Gezamenlijk zijn zij in 2021 het Verandertraject huiselijk geweld gestart. De kern van de verandering is dat er binnen de keten Huiselijk geweld beter moet worden samengewerkt om gezinnen waarin huiselijk geweld speelt meer integrale hulp/ondersteuning te bieden en het geweld te stoppen.

---

² Veilig Thuis, Zorg en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond, Arosa, Fier, Politie, Openbaar Ministerie, De Waag, Enver, Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond, Reclassering, Gemeente Rotterdam, DOCK

Dit zit deels in het verbeteren van werkwijzen (procedures, protocollen, criteria, ander hulpaanbod etc.), deels in het faciliteren van de samenwerking (zorgen voor makkelijke lijnen, kennis over elkaar, faciliteren van het netwerk etc.) en deels in het veranderen van houding en gedrag (niet overdragen maar bijschakelen, vertrouwen in elkaar, de grenzen opzoeken van wat er kan en mag). Het is de ambitie om een lerende keten te zijn, die continu evalueert, leert en ontwikkelt.

In het Verandertraject is gewerkt aan de volgende doelen:

- 1. Het verbeteren van de directe toegang tot samenhangende hulp voor hele gezinssystemen (slachtoffers, plegers en andere betrokkenen van huiselijk geweld), zodat sneller/zo vroeg mogelijk de juiste integrale hulp kan worden opgestart.*
Er is binnen het Verandertraject gewerkt aan het verbeteren van de toegang tot de wijkteams, het vergroten van deskundigheid op het gebied van HG bij de toegangsloketten en wijkteams en het vergemakkelijken van de toegang tot de opvang. Om dit te bereiken zijn er onder andere afspraken gemaakt over snellere overdracht tussen Veilig Thuis/Vraagwijzer en de wijkteams en zijn medewerkers van Centraal Onthaal en de Vraagwijzers getraind op het signaleren en herkennen van huiselijk geweld zodat cliënten sneller de juiste hulp ontvangen. In het kader van de pilot Vrouwenopvang Plus (VO+) is de mogelijkheid gerealiseerd om indien nodig direct toegang tot de crisisopvang te krijgen. Daarnaast zijn er 10 extra opvangplekken gerealiseerd voor slachtoffers bij huiselijk geweldzaken waarbij het in verband met de veiligheid nodig is om tijdelijk uit huis te gaan. Dit wordt gecombineerd met een integraal spoedhulptraject voor het gehele gezinssysteem. Uit begeleidend onderzoek komt naar voren, dat betrokkenen zich beter gehoord en ondersteund voelen en vanuit de (opvang)organisaties meer maatwerk geboden kan worden met behulp van dit aanvullende aanbod. Dit wordt in 2023 voortgezet en per 2024 geborgd in de nieuwe subsidieregeling voor de crisisopvang.
- 2. Het verbeteren van het integraal hulpaanbod aan gezinssystemen (slachtoffers, plegers en andere betrokkenen bij huiselijk geweld) en ervoor zorgen dat hulp sneller kan worden opgestart, zodat de hulp effectief bijdraagt aan het doorbreken van het geweldspatroon én aan duurzaam hertstel;*
Om een integraal hulpaanbod te realiseren is het HG-arrangement vormgegeven. Met het HG-arrangement kan integrale hulp (Wmo-maatwerkondersteuning en jeugdhulp) worden geboden aan alle leden van het gezin. Hierin staan veiligheid, herstel en gezinsdynamiek centraal. Dit kan naar verwachting vanaf de volgende Wmo-inkoop, op zijn vroegst vanaf 2025, worden ingezet. In de tussentijd gaan we cliënten die te maken hebben met huiselijk geweld vanaf 2024 intensiever en meer (systeem)gerichte ondersteuning bieden op het gebied van bescherming en veiligheid, zodat alvast deels volgens de nieuwe werkwijze kan worden gewerkt en ervaring kan worden opgedaan. Ook nu al wordt systeemgerichte ondersteuning geboden, mede door de inzet van HG-deskundigen en het bieden van passende hulp voor de pleger.

Op basis van onderzoek naar beschikbare vrijwillige hulp is het aanbod uitgebreid. Nieuw is laagdrempelig hulpaanbod voor de pleger in de vorm van groepstherapie en een supportgroep. Ook zijn er verschillende vormen van deskundigheidsbevordering aangeboden aan medewerkers van het wijkteam over het werken met plegers. Om met en van elkaar te leren is er een leernetwerk plegeraanpak gestart waar professionals uit verschillende organisaties aan deelnemen. Tot slot is er, naast de eerdergenoemde extra opvang voor slachtoffers, opvangaanbod gerealiseerd voor een specifieke groep kwetsbare plegers die een tijdelijk huisverbod krijgt opgelegd. Aan deze opvang wordt altijd hulp gekoppeld.

De inzet van ervaringsdeskundigheid vormt een belangrijk onderdeel van de plegeraanpak. Het team ervaringsdeskundigen 'Ervaring in huis' geeft hierover aan dat een ervaringsdeskundige plegers kan helpen om hun eigen geweldspatroon te (h)erkennen en begrijpen. Ze kunnen de plegers laten zien hoe het geweld zich herhaalt en welke schadelijke gevolgen dit heeft voor henzelf en anderen. Ze kunnen de signalen en patronen van geweld herkennen en hierover in gesprek gaan met plegers. Deze open dialoog moedigt plegers aan om zelfreflectie toe te passen en dieper te graven in de onderliggende oorzaken van hun geweld, en ondersteuning te bieden bij het vinden van passende hulpbronnen. Dit inzicht kan dienen als een belangrijke eerste stap naar verandering en het doorbreken van het geweldspatroon. Het leernetwerk plegeraanpak en de specifieke plegershulpverlening worden voortgezet.

3. *Het directer verbinden en versimpelen van het zorgnetwerk en het veiligheidsnetwerk binnen het lokale veld, zodat interventies goed op elkaar kunnen worden afgestemd en er steeds vaker partijen in de aanpak verbonden zijn in plaats van dat er verwezen wordt naar elkaar;*

Om de regierol van het wijkteam te versterken is het besluit genomen dat HG binnen de wijkteams een specifieke aanpak is die specialistische deskundigheid en een eenduidige werkwijze vraagt. Op basis hiervan zijn de HG-deskundigen van de wijkteams georganiseerd binnen één team. Deze HG-deskundigen werken wijkgericht en verlenen hulp vanuit de wijkteams bij HG casuïstiek. De HG-deskundigen zijn ook de linkin pin met het Zorg en Veiligheidshuis en met Filomena, zodat zij casuïstiek kunnen op- en afschalen wanneer nodig.

In het gebied Delfshaven is de samenwerking in het lokale veld vormgegeven in een gebiedsnetwerk HG/KM. In dit netwerk zitten professionals van organisaties als het wijkteam, Veilig Thuis, Jeugdbescherming, Politie, CJG etc. Het netwerk heeft tot doel de lijnen met elkaar kort te houden, zodat waar nodig kan worden samengewerkt in casuïstiek. Ook organiseert het netwerk 4x per jaar een brede netwerkbijeenkomst in het gebied om alle professionals op dit thema aan elkaar te verbinden. Op dit moment wordt de toegevoegde waarde van een dergelijk gebiedsnetwerk geëvalueerd waarna besloten wordt of en zo ja waar in de stad, nog meer gebiedsnetwerken HG/KM worden samengesteld.

4. *Het verbeteren van de samenwerking en de kennis en kunde in het gehele netwerk, zodat professionals sneller en gemakkelijker gebruik kunnen maken van elkaars expertise in casuïstiek en zodat er continu kan worden gewerkt aan het verbeteren van de aanpak.*

De HG-leerwerkplaats is gerealiseerd. Dit is de plek waar professionals fysiek en digitaal organisatie overstijgend van én met elkaar leren. Ook wordt hierin geleerd van de cliënt door het betrekken van ervaringsdeskundigen in het leeraanbod. Het collectief/organisatie overstijgend leren wordt beschouwd als een belangrijke randvoorwaarde om samen te werken in casuïstiek zodat tijdige integrale hulpverlening voor alle betrokkenen beter gerealiseerd kan worden. Dit wordt in de evaluaties van de verschillende onderdelen bevestigd door deelnemers.

In de HG-leerwerkplaats is tot nu toe onderstaand aanbod gerealiseerd:

- Het digitale platform HG Leerwerkplaats - Samen leren bij huiselijk geweld, waarop o.a. de netwerkkaart en (actueel) leeraanbod te vinden is.
- Casusreflectiebijeenkomsten: hierin kunnen professionals organisatie overstijgend leren van casuïstiek.
- Trading Places en Wisselstages: in Trading Places hebben managers een half jaar geruild van organisatie om zo van elkaars organisatie te kunnen leren.

- In de (3 edities van) de Wisselstage, hebben professionals stagegelopen bij een ketenpartner én iemand van een ketenpartner ontvangen.
- Lerende netwerken rond de thema's plegerperspectief en ervaringsdeskundigen, waarin experts van verschillende organisatie gezamenlijk deze thema's uitdiepen en onder de aandacht brengen bij de verschillende partners.

Het collectief leren en samenwerken in de keten wordt daarnaast ondersteund door de lerende platformen op strategisch tactisch en operationeel niveau. Er is een leercyclus ingeregeld, waarbij leerpunten die worden opgehaald in de HG-leerwerkplaats indien nodig worden geagendeerd op bovengenoemde platformen. Tot slot is er ook een communicatieplatform, waardoor informatie over de keten uniform kan worden gedeeld. De HG-leerwerkplaats wordt in heel 2023 voortgezet en doorontwikkeld. In de tweede helft 2023 wordt gewerkt aan een voorstel voor de structurele borging.

5. *Ervoor zorgen dat regels, administratie en procedures meer ten dienste staan van de hulpverlening, zodat professionals datgene kunnen doen wat zij nodig achten voor het gezin en cliënten daarmee betere hulp en ondersteuning krijgen.*

Er hebben een aantal aanpassingen plaatsgevonden in werkprocessen en systemen om de administratieve lasten binnen de keten te verminderen zoals:

- Snelle procedure bij stalkingzaken in hoog risicozaken
- Snelle procedure toekennen AWARE-aansluiting in hoog risicozaken
- Vereenvoudiging procedure geplande screening bij het tijdelijk huisverbod
- Vereenvoudigde werkwijze risicoscreening bij VTRR zodat minder administratieve handelingen nodig zijn in de toeleiding naar de crisisopvang.

Er loopt daarnaast een traject om te onderzoeken of het ondersteuningsplan en het veiligheidsplan samen kunnen worden gevoegd tot één integraal plan. Verschillende organisaties gebruiken verschillende plannen die niet goed op elkaar aansluiten. Het format van het veiligheidsplan moet ruimte bieden om met verschillende partners en cliënten samen aan het plan te werken, in het kader van één gezin, één plan.

Conclusies en aanbevelingen Eindevaluatie Verandertraject HG

De gemeente heeft een eindevaluatie laten uitvoeren voor het Verandertraject HG door het externe bureau Regioplan. Centraal in deze eindevaluatie staat de vraag in hoeverre het Verandertraject uitvoering heeft gegeven aan de aanbevelingen van het eerdergenoemde onderzoek uit 2020 'Complexe problemen vragen onorthodoxe oplossingen'. De eindevaluatie concludeert dat er een aantal positieve veranderingen in gang zijn gezet: er is een duidelijke lijn is tussen de ingezette acties in het kader van het Verandertraject, en de aanbevelingen uit het onderzoek. Deels zijn de acties volgens plan uitgevoerd, met het beoogde resultaat als gevolg. Zij noemen hierbij onder andere de borging van HG-deskundigheid bij de wijkteams en stedelijke loketten, de aandacht voor de pleger en de inzet van ervaringsdeskundigheid. Zij concluderen aan de andere kant dat het Verandertraject een grote focus heeft gehad op de systeemwereld, terwijl het doel juist is verbetering te brengen in de leefwereld. Er worden een aantal aandachtspunten en aanbevelingen voor het vervolg gegeven.

Het eerste aandachtspunt is de rol van de wijkteams, en in het verlengde daarvan aandacht voor systeemgericht werken en regie. Alhoewel er nu HG-deskundigheid in de wijkteams is geborgd, stelt Regioplan dat er nog geen gedeelde visie is op regie op HG-casuïstiek, en dat dit nodig is om daadwerkelijk systeemgericht te gaan werken.

Hun aanbeveling is om een duidelijke, gemeenschappelijke visie op regie op HG-casuïstiek te formuleren en daarbij vanuit het standpunt van de directbetrokkenen te vertrekken: regie moet ertoe leiden dat vanuit hun perspectief gezien alle hulp en interventies in een casus met elkaar samenhangen.

Om de regierol van de wijkteams te versterken werken de HG-deskundigen aan een eenduidige werkwijze, waarin systeemgericht werken veel aandacht heeft. Dit passen zij ook toe in hun dagelijkse werk. De (regie)rol van de HG-deskundigen is voor de keten nog niet altijd duidelijk en daar ligt ook nog een belangrijke opgave. Het is een wettelijke taak van de gemeente om regie te voeren op de samenwerking tussen de ketenpartners. Onder andere door casuïstiekbeprekingen en het steviger positioneren van de HG-deskundigen in de wijkteams geven we invulling aan deze aanbeveling. Vanuit de keten worden doorbraak-overleggen ontwikkeld om bij bepaalde complexe of langlopende casuïstiek de meest passende hulp zo snel mogelijk in te kunnen zetten. De betrokken organisaties verkennen hierbij de mogelijkheid om de betrokken cliënten (slachtoffer en waar mogelijk pleger) aan te laten sluiten om zo veel mogelijk eigen regie te hebben. Door op deze wijze casussen te volgen is snel duidelijk voor alle betrokkenen waar de regie ligt en kunnen ook signalen over systeembarrrières snel worden opgeschaald om een doorbraak te realiseren. Hiermee wordt er ook invulling gegeven aan de tweede aanbeveling van Regioplan; *verander de systeemwereld door meer aan te sluiten bij de leefwereld. 'Begin daarvoor direct met anders werken in de uitvoeringspraktijk en begin klein: in één casus, met enkele professionals. Verken van onderop tegen welke systeembarrrières zij in de praktijk aanlopen en wat dat voor de directbetrokkenen betekent.'* Naast de genoemde doorbraak-overleggen is er ook bestuurlijk commitment nodig om doorbraken in systemen te realiseren. Alle betrokken beschermpartners onderschrijven dit, en dit onderwerp is een terugkerend thema bij het ingerichte strategisch en tactisch platform HG.

De derde aanbeveling van de eindevaluatie ziet op de focus, governance en leerproces van het tactisch en strategisch platform: *Breng vanuit het strategisch platform focus aan door een beperkt aantal prioriteiten te benoemen om de komende tijd met elkaar aan te werken. Leg vanuit het tactisch platform nadrukkelijk de verbinding met de uitvoeringspraktijk enerzijds en het strategisch platform anderzijds.* Deze twee overlegvormen zijn ingericht om sturing te geven aan het Verandertraject; het strategisch platform op bestuurlijk niveau (kader stellend en besluitvormend) en het tactisch platform op beleids-/managementniveau, zij zijn verantwoordelijk voor de uitwerking van beleid naar de praktijk. Voorheen had de gemeente hierin de voorzitters- en trekkersrol. Inmiddels zijn er duidelijke afspraken gemaakt over gezamenlijk eigenaarschap van de doorontwikkeling in de keten, en de focus voor de komende periode. Hiermee is reeds invulling gegeven aan deze aanbeveling.

Tot slot doet Regioplan de aanbeveling om de mogelijkheid te onderzoeken om de *Leidende Principes uit dit Verandertraject, de uitgangspunten van het Toekomstscenario en de uitgangspunten in de regiovisie op HGKM te harmoniseren, zodat alle partners in de regio vanuit dezelfde uitgangspunten werken aan de aanpak van HG.* We onderschrijven het belang van gemeenschappelijke uitgangspunten in de aanpak van HG en willen deze zoveel mogelijk harmoniseren. Echter de genoemde trajecten worden op verschillende niveaus (lokaal, regionaal, landelijk) uitgewerkt wat maakt dat in er in taal verschillen zullen blijven bestaan. Op inhoud wordt op al deze niveaus uitgegaan vanuit dezelfde visie en uitgangspunten. We zorgen ervoor dat deze trajecten goed op elkaar aangesloten zijn en de opbrengsten van het Verandertraject daarin worden meegenomen.

Borgen van de opbrengst van het Verandertraject

Binnen het Verandertraject zijn goede stappen gezet om de samenwerking binnen de keten te verbeteren en de ondersteuning aan de betrokkenen te verbeteren. Om te blijven leren en verbeteren is er ook zeker nog werk aan de winkel. De belangrijkste opgave voor de komende tijd is dat we leefwereld van de betrokkenen centraal stellen, zodat voor hen de effectiviteit van de ondersteuning verder verbeterd. De inzet van ervaringsdeskundigheid speelt hierbij een belangrijke rol.

Op 27 juni 2019 heeft u in de raad het beleidskader Bouwen aan een toekomst zonder geweld vastgesteld. In dit beleidskader staat op hoofdlijnen beschreven waar we aan werken om ervoor te zorgen dat we huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld terugdringen in Rotterdam. Dit jaar wordt een nieuw beleidsplan opgesteld. U wordt daarover in het derde kwartaal van 2023 nader geïnformeerd. Ook borgen we hierin hoe we, samen met de Beschermpartners, invulling geven aan de aanbevelingen van de Eindevaluatie, zoals omschreven in deze brief.

Openstaande moties en toezeggingen

Afdoeningsvoorstel toezegging 'Onderzoek Ketenaanpak Huiselijk Geweld - uitvoering aanbevelingen' (20bb15684).

Op 14 oktober 2020 is de toezegging gedaan een evaluatie uit te voeren van het Verandertraject huiselijk geweld, waarin zou worden onderzocht in hoeverre de aanbevelingen die door het Verwey Jonker instituut zijn gedaan vorm hebben gekregen in het Verandertraject huiselijk geweld. Dit onderzoek is uitgevoerd door Regioplan en is als bijlage met deze brief meegezonden. Met het bovenstaande geven wij invulling aan de toezegging 'Onderzoek Ketenaanpak Huiselijk Geweld - uitvoering aanbevelingen' (20bb15684).

Hopende u voldoende te hebben geïnformeerd stel ik voor om toezegging 20bb15684 als afgedaan te beschouwen.

Met vriendelijke groet,

R. Buijt
Wethouder Zorg, Ouderen, Jeugdzorg

Bijlage(n):

Eindevaluatie Verandertraject Huiselijk Geweld Rotterdam